

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 351.82:330.101

Л.Д. Оліфіренко, канд. техн. наук

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ КОРПОРАЦІЙ**Л.Д. Олифиренко**, канд. техн. наук

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

ИНСТИТУАЛИЗАЦИЯ СОСТАВЛЯЮЩИХ МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННЫХ КОРПОРАЦИЙ**Lilija Olifirenko**, PhD in Technical Sciences

Chernihiv National Technological University, Chernihiv, Ukraine

INSTITUALIZATION OF THE COMPONENTS OF THE GOVERNANCES MECHANISM OF STATE REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF AGROINDUSTRIAL CORPORATION

Обґрунтовано рекомендації щодо удосконалення інституціональних складових механізму державного регулювання розвитку агропромислових корпорацій, які є основою адміністрування державних програм і проектів реформування АПК.

Ключові слова: державне регулювання, інституціональний механізм, розвиток агрокорпорацій.

Обоснованы рекомендации по усовершенствованию институциональных составляющих механизма государственного регулирования развития агропромышленных корпораций, которые лежат в основе администрирования государственных программ и проектов реформирования АПК.

Ключевые слова: государственное регулирование, институциональный механизм, развитие агрокорпораций.

Recommendations for improving the institutional components of the governmental regulation of agroindustrial corporations that form the basis of the administration of governmental programs and reform projects of AIC are substantiated.

Key words: government regulation, institutional mechanism, development of agroindustrial corporations.

Постановка проблеми. Відповідно до державних програмних документів одним з пріоритетних завдань модернізації національної економіки визначено "створення сприятливих інституційних та економічних умов, акумулювання інвестиційних ресурсів для прискореного розвитку інновацій і сучасних наукоємних виробництв" [1, с. 173; 2]. Тому до завдань державної економічної та промислової політики, які отримали майже у всіх галузях економіки відповідне концептуальне обґрунтування, відносяться: реалізація інвестиційних та інноваційних проектів; забезпечення комплексної державної підтримки розвитку пріоритетних галузей; розроблення та впровадження новітніх технологій, спрямованих на розвиток внутрішнього виробництва та інноваційної економіки. Забезпечення стійких тенденцій розвитку вітчизняного агропромислового комплексу потребує залучення значних інноваційно-інвестиційних ресурсів та відповідних інституціональних новацій за відносно короткий проміжок часу, за який може відбутися позитивна адаптація до економічного та соціокультурного бізнес-середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інституціонального характеру щодо розвитку суб'єктів господарювання в агропромисловій сфері присвячені наукові праці О. Амоші, М. Білинської, М. Бутка, В. Гейця, О. Дадія, А. Латиніна, А. Лисецького, М. Малика, Л. Мельника, Д. Міщенко, Г. Мостового, О. Олійника, О. Шапоренко, О. Шевченка та інших науковців. У результаті реформування агропромислового комплексу, приватизації основних активів сільськогосподарського й переробного виробництва спостерігаються процеси експансії холдингових і посередницьких структур щодо приватних агропідприємств, парцеляції землекористування, латифундизм підприємництва, засилля різного роду обмежень щодо збуду сільськогосподарської продукції тощо, а також тривала стагнація розвитку внутрішнього ринку та його інфраструктури, монополізація ринку сільгосппродукції, різке звуження ринку праці у сільській місцевості, необґрунтоване зростання цін викликає соціальну напругу та жебрацтво. Вказані тенденції відбуваються на тлі скорочення обсягів виробництва всіх

видів сільгосппродукції й продовольства, дестабілізації споживчого ринку, недоступності якісних продуктів харчування великим верствам населення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На основі узагальнення різноманітних наукових підходів та аналізу проведених досліджень [3–8] виявлена висока актуальність вирішення проблем визначення питань модернізації агропромислового виробництва та формування сприятливих організаційно-правових засад щодо нарощування виробничого потенціалу вітчизняними агрокорпораціями.

Метою статті є критичний огляд здобутків інституалізації основних складових державного регулювання розвитку національних агропромислових корпорацій, визначення найбільш гострих проблем та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Модернізація та розвиток національного агропромислового сегмента є важливою складовою інноваційно-інвестиційної політики держави щодо концентрації ресурсів з метою впровадження інноваційної моделі розвитку економіки країни. Національний ресурсний потенціал агропромислового виробництва дозволяє у короткий термін наростити виробництво якісної екологічно безпечної продукції, підвищуючи експортний потенціал країни. Проте всі складові державної політики мають бути вбудовані у загальну інноваційно-інвестиційну модель розвитку національної економіки. Нині відслідковується тенденція до розширення та розшарування завдань розвитку агропромислового виробництва: недосконалість інституціонального забезпечення агробізнесу не дозволяє повною мірою розвинути конкурентні переваги вітчизняних товаровиробників [4; 6; 7].

Систематизація та комплексний підхід до формування інституціональної, економічної, аграрної та промислової політики України має спрямовуватись на створення сприятливих інституційних умов щодо зростання ефективності використання аграрного потенціалу, що дозволить аграрним корпораціям стати "точками зростання" та основою реформування економіки країни. Для подальшого розвитку агропромислових корпорацій необхідно підвищувати їхню капіталізацію, акумулювати власний та залучати зовнішній капітал, які за умови обґрунтованого інвестування мають розвивати основні виробничі фонди корпорацій та їхній інтелектуальний потенціал. Механізми фондового ринку та фінансові методи спроможні забезпечити інституціональний режим розвитку агропромислових корпорацій, у якому інвестування вітчизняних корпорацій стає більш привабливим, ніж їх вивіз у офшорні зони. Такий підхід має бути обґрунтований виваженою державною політикою розвитку інституціонального середовища. Тобто органи державної влади мають поставити завдання перед національною фінансовою системою щодо акумулювання грошових засобів для реалізації реформаторських програм і проєктів як у межах урядових програм, так і на основі приватно-державного партнерства. Без вирішення проблем фінансового забезпечення розвитку агропромислових підприємств, яке характеризується високими ризиками, економічні механізми нічого не вартують. Цей висновок підтверджується аналізом стану розвитку впродовж останніх десятиліть всього аграрного сегменту економіки України [4; 7–9].

Для сучасного інституціонального середовища дуже складно забезпечити зростання капіталізації агрокорпорацій на рівні західних. Проте не тільки ефективність виробництва має впливати на вибір інституціональних механізмів розвитку корпорацій, ще важливішими є питання національної безпеки та економічної незалежності. Враховуючи те, що базові галузі є основою вітчизняної економіки, які в адекватних умовах спроможні залучати інвестиції завдяки надійності, стабільності, ліквідності довгострокових вкладів, створення привабливих для інвесторів умов та зростання капіталізації з погляду стратегії розвитку країни є найбільш перспективним напрямом.

Отже, економічні механізми в умовах нестабільного бізнес- та інституціонального середовища, що продовжує реформуватись, вирішуючи лише оперативні завдання функціонування, не спроможні повною мірою забезпечити подолання негативних тен-

денцій функціонування та закласти стратегію розвитку на найближчу перспективу (накопичення інвестиційних ресурсів). Затяжні кризові явища не дозволяють агропідприємствам самостійно вирішувати нагальні проблеми своєї діяльності, що потребує участі держави у формуванні дієвих та ефективних механізмів регулювання ринку агровиробництва. Створення нових умов, що закладено в основні законодавчі документи (Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, спеціальні закони і державні програми), мають визначатися певними інституціональними, економічними, фінансовими механізмами їх реалізації, націлених на залучення та концентрацію ресурсів для розвитку національної економіки – головну мету урядових програм. Комплексне збалансування вказаних механізмів дозволить здійснювати державне регулювання розвитку агропромислових корпорацій у напрямі формування інноваційної моделі розвитку економіки, стати дієвим засобом переорієнтації внутрішніх і зовнішніх фінансових потоків на користь розвитку національного товаровиробника. Від вибору напрямів державної інституціональної політики та галузевої стратегії залежить розвиток суміжних, технологічно пов'язаних агровиробництв, стабільність внутрішнього ринку, а також те, наскільки втрата однієї корпорації чи окремого виробничого циклу (чи підгалузі) може змінити структуру аграрного сегмента економіки України. Усунення потенційної загрози втрати (на що вказує відсутність базових галузей у переліку пріоритетів розвитку у державних програмах) знижує інтерес та державний вплив на висновок агропромислових корпорацій у темпи соціально-економічного зростання країни.

Державні органи влади разом з корпоративним менеджментом мають обирати складні рішення щодо формування нових інститутів галузевого управління. Адаптація до змін щодо світових тенденцій буде полягати у переході від тактичного рівня вирішення проблем розвитку (регулювання обсягів виробництва, ефективності тощо) та підтримування функціонування підприємств на відносно конкурентоспроможному рівні до формування системи стратегічного розвитку на основі комплексного забезпечення відтворювальної діяльності. Для цього необхідно виробити на основі державно-приватного партнерства нові підходи та механізми розвитку, які можуть закласти принципово нові підвалини щодо розвитку агропромислового комплексу України. Розглянуті підходи у дослідженні основних проблем, що відображають концептуальні засади різних наукових напрямів, ґрунтовно викладено у публікаціях [8–14], узагальнення яких дозволили сформувати концептуальні основи підвищення ефективності взаємодії державних та корпоративних структур, а також принципи формування інституціональної політики держави щодо прогресивних моделей державно-приватного партнерства у поєднанні їхніх логіко-структурних чинників, представлених на рис.

Формування національного агрокорпоративного сегмента буде визначатися засадами державної інституціональної політики, її цілями, функціями і механізмами, що спроможні забезпечити сталість розвитку, одночасно об'єднуючи механізми функціонування та економічні механізми розвитку; останні – в аспектах тактичного та стратегічного розвитку. Для реалізації цього підходу необхідна нова ресурсна база розвитку агропромислових корпорацій і нові виробничі потужності.

Отже, пропонується декілька напрямів реалізації щодо змін державної аграрної та економічної політики: удосконалення інституціонального середовища та складових розвитку корпорацій (за галузями сільськогосподарського виробництва та переробки); програмування стану розвитку агропромислових корпорацій, виходячи з державних завдань їх реалізації; реалізація стратегії та досягнення цілей акціонерів (узгодження інтересів суб'єктів корпоративного управління).

Результативність попередніх етапів розвитку промислових корпорацій вказують на відсутність комплексного підходу в питаннях інституціональної політики, де центральне місце повинні займати цільова настанова та способи її досягнення. В умовах значного спаду виробництва аграрної продукції та переробки у споріднених галузях, еко-

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

номічні механізми більше не виступають джерелами розвитку та подолання криз [9; 13]. Для здійснення вибору виду інституціональної політики та ступеня досягнення її цілей пропонується обрати критерії ефективності виконання державних програмних заходів, якими можуть бути:

- формування інтегрованих агровиробничих структур корпоративного типу;
- формування виробничо-наукових кластерів;
- формування провідних галузевих виробництв (центрів управління);
- ступінь впливу результатів діяльності окремих агрокорпорацій на загальні показники розвитку галузей (підгалузей) АПК;
- спроможність до самостійної реалізації стратегій розвитку, що сприятиме децентралізації управління та розвитку місцевого самоврядування;
- фінансова стійкість та використання власного інвестиційного потенціалу;
- вирішення питань ресурсного забезпечення агровиробництв та збуту продукції.

Рис. Ієрархія цілей і принципів у складових інституціонального механізму державного регулювання розвитку агропромислових корпорацій

Отже, виділені критерії є основними для агропромислових корпорацій і такими, що є показовими для аналізу динаміки реалізації державних програм розвитку та корегування інституціональної політики у цій сфері, які будуть зберігати свою актуальність для складання програм розвитку на наступні періоди.

Як довів досвід економічно розвинених країн світу, для ефективного реалізації концепції та програм агропромислового розвитку необхідно прийняття загальних принципів формування інституціонального механізму державного регулювання розвитку агропромислових корпорацій, основними серед яких пропонується визначити такі:

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

– принцип зацікавленості, основна дія якого полягає у визначенні умов реалізації програмних заходів, стану та потенціалу корпорації, позитивних результатів, завдяки досягненню останніх визначатимуться рівень інвестування, податкові інструменти стимулювання (пільги та стимули) інновацій та реалізації пілотних проектів. Головний критерій – фінансування відповідно до цілей розвитку, а не за очікуваними доходами;

– принцип збалансованості (цілісності), за яким агропромислове виробництво розглядається як складова цілісного національного господарського комплексу, що забезпечує добробут та безпеку життя країни;

– принцип узгодження державних і приватних інтересів як форми взаємодії, яка дозволяє організувати рівноправний доступ до інформації та інших видів ресурсів (отримання державної допомоги), необхідних для реалізації програмних завдань, а також набуття інтегрованого характеру інституціональної політики, що проводиться в галузі;

– принцип добровільності та рівності інтересів, який і в політичній, і в адміністративній площині мотивує до ініціювання прогресивних заходів щодо реорганізації агрокорпорацій і доведення реформування до логічного завершення. Це сприятиме підвищенню відповідальності державного менеджменту, який на основі аналізу попередніх невдалих рішень державної політики здатен наполегливо досягати цілей, що стає запорукою успішності обраного вектора розвитку на майбутнє;

– принцип додаткових ефектів дозволяє своєчасно визначити потреби, витрати, рівень ціледосягнення (проектних фінансових, економічних показників), суспільної корисності та наслідків, синергії та позитивної конвергенції, що стають чинниками підвищення ефективності управління проектами, поширення методів та інструментів інституціональної політики, які засвідчили свою ефективність та спроможність у вирішенні важливих питань розвитку АПК;

– принцип забезпечення транспарентності та демократії передбачає публічне обговорення щодо вибору стратегії розвитку корпорації, обраних за визначеними критеріями, для участі у програмних заходах, що дозволяє більш ретельно визначити оперативні та стратегічні потреби корпорації в межах державних програм розвитку, а органам державної влади – методи та інструменти підтримки щодо ефективного впливу та стимулювання у процесі реалізації програм розвитку. Головним критерієм селективного вибору стає пріоритетність за цілями розвитку, а не за очікуваними доходами.

Серед спеціальних принципів можна виділити такі:

– принцип інформаційного доступу до науково-методологічних, методичних та інших матеріалів інноваційного спрямування щодо підвищення інформованості органів влади та корпорацій-учасниць програм щодо актуальної науково-технічної, правової, статистичної інформації, що дозволить у динамічному режимі забезпечувати реалізацію програмних заходів з урахуванням галузевої специфіки та ресурсних обмежень;

– принцип наукової обґрунтованості, який дає можливість забезпечення науково-технічної обґрунтованості програмних заходів, вироблення та оцінювання стратегії розвитку корпорацій-учасниць, прогнозування результатів і загроз за всіма етапами реалізації програм;

– принцип оперативного оцінювання та моніторингу сприяє вдосконаленню механізму державного регулювання розвитку агрокорпорацій та підвищення ефективності інституціональної політики завдяки законодавчо визначеному ступеню відповідальності за досягнення запрограмованих результатів. При цьому партнерські відносини між учасниками не дозволяють знизити поріг прозорості та якість менеджмент-процесів.

З метою удосконалення інституціональної політики держави у сфері розвитку агропромислових корпорацій, на наш погляд, доцільними будуть такі рекомендації.

По-перше, є нагальна потреба перегляду змісту функцій держави, а саме, функцій стимулювання, координації, організації, регулювання та функції мінімізації трансакційних витрат у тих їхніх складових, які стосуються мінімізації витрат корпорацій та державних витрат у процесі реалізації програмних заходів. За отриманими результатами і практикою виконання програмних завдань сформувані рекомендації методичного характеру щодо методів та інструментів інституціонального та економічного регулювання розвитку агрокорпорацій, пріоритетних проектів, здатних вивести агроєкономіку на світовий рівень.

По-друге, доцільним стає посилення державного контролю за ціноутворенням, включаючи складові ціноутворення, які у сукупності визначають рівень трансакційних витрат агрокорпорацій та підвищують ціну реалізації продукції та послуг. Серед таких першочерговою потребою є їх селекція на предмет доцільності, пов'язаної з виконанням регуляторних вимог щодо організації діяльності корпорації (сертифікація, ліцензування, вимог санітарних та екологічних стандартів, промислових стандартів і дозволів, вимог до маркування, пакування, безпеки, правил і товарних знаків, реклами; експортно-імпортової діяльності, фіскальним навантаженням тощо).

По-третє, регулювання державних витрат на цілі розвитку, які контролюються урядом відповідно до концепції, стратегії та програми розвитку АПК, науково обґрунтований рівень яких має корегуватися відповідно до зростаючих потреб розвитку. Такий підхід можна реалізувати через механізм проведення емісії гривні, у якому уряд і Національний банк України контролюють процес випуску облігацій держзайму (або інших цінних паперів) та цільове використання отриманих за рахунок їх реалізації коштів. Це створить емісійну пропозицію фінансових коштів на цілі розвитку за обраними пріоритетами.

Впровадження інституціональних норм державного регулювання розвитку агропромислових корпорацій, визначених у державних програмних документах [1; 3–5], мають розглядатися з погляду актуальності їх виконання щодо реалізації структурних реформ в АПК. Такий підхід передбачає конкретизацію та узгодження цілей інституціональної, промислової, економічної та конкурентної політики держави. У цьому контексті доцільним вбачається створення механізму державного регулювання у складових інституціональної політики держави у сфері розвитку агропромислових корпорацій (рис.) разом з Державною агенцією з інвестицій та управління національними проектами, Державною інвестиційною компанією, Українським банком реконструкції та розвитку та міжвідомчої координаційної ради з питань агропромислового розвитку на рівні органів виконавчої влади та регіональному рівні. Останню пропонується створити для координації та збалансованості програмних заходів і проектів, які втілюються в АПК. Такий підхід дозволяє покращити проведення Мінфіном ефективної державної фінансової політики задля забезпечення активізації економічного розвитку через сприяння у реалізації вітчизняних інвестиційних та інноваційних проектів, упровадження дієвого нагляду, моніторингу та контролю за фінансово-інвестиційною діяльністю банкової установи.

Представлені органи управління національними програмами покликані реалізувати реформи інституціонального та економічного змісту, що може стати дієвим завдяки утворенню міжвідомчої координаційної ради та дозволити на підставі моніторингу результатів виконання програм своєчасно прогнозувати виникнення можливих проблем і загроз недосягнення визначених цілей і завдань, урегульовувати суперечливі ситуації, пов'язані з економічними, технологічними, екологічними аспектами розвитку АПК, а також з практикою корпоративного управління. Досягнення комплексності розвитку дозволить відродити національну агропромисловість та використати її потенціал на користь підвищення конкурентоспроможності економіки.

Серед основних засад побудови механізму реалізації інституціональної політики у сфері розвитку агропромислових корпорацій покладено принцип поділу за двома сферами:

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

– державного регулювання нормоутворюючих змінних інституціонального середовища розвитку агропромислових корпорацій, що дозволяє коригувати та вносити зміни у законодавчі акти, створювати нові з метою покращення діяльності корпорацій та виконання програмних завдань соціально-економічного розвитку;

– державного регулювання функціональних змінних щодо виконання державних програм розвитку на засадах нормативно-правового забезпечення, яке включає нормативний, законодавчий та адміністративний супровід виконання завдань, покладених на державні структури; організаційно-економічного забезпечення (моніторинг стану розвитку галузевих корпорацій та тенденцій інноваційного розвитку, кадрове, інформаційне, науково-методичне, експертно-консалтингове); функціонально-цільового забезпечення (інноваційно-інвестиційного, фінансово-кредитного, бюджетно-фіскального, зовнішньоекономічного, логістичного, екологічного тощо) реалізації державних програм розвитку АПК.

Задля ефективної реалізації інституціональної політики держави згідно з затвердженими державними програмами розвитку [2–4] та Стратегічними напрямками інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні [5] необхідним є впровадження таких заходів.

1. У напрямі інституціонального забезпечення реалізації державних програм і проектів щодо розвитку агропромислових корпорацій передбачити:

– прийняття Закону України “Про регулювання діяльності суб’єктів господарювання, залучених до виконання державних програм і проектів”, у якому викладені принципи та критерії механізму стимулювання реалізації програмних заходів і проектів у стратегічно значимих галузях економіки (адміністрування проектів та державної підтримки діяльності корпорацій), а також відображаються концептуальні положення стратегії розвитку корпорацій за певними критеріями, наприклад, будівництво нових виробничих потужностей, зростання вкладених інвестицій у виробництво, кількість створених робочих місць, додатковим серед яких є наявність позитивної динаміки розвитку (зростання прибутковості) у порівнянні з попередніми періодами. За цією умовою доходи бюджетів будуть зростати, а показники соціально-економічного розвитку – покращуватись;

– у цьому законі викласти норми зобов’язань і персональної відповідальності посадових осіб виконавчої гілки влади та посадових осіб місцевого самоврядування за виконання програмних завдань, їх досягнення та наслідки;

– внести доповнення до Податкового кодексу України розділом, який визначав би способи і механізми координації та адміністрування проектів, закладених у державні програми агропромислового розвитку щодо зменшення кінцевого розміру податку (податковий стимул) за вищезазначеними критеріями та визначити виняткові умови погашення (часткове або повне списання) взятого зобов’язання, відстрочення оплати податків, податкове кредитування (за певними видами), тимчасове звільнення (за певними видами) від сплати податків з вимогою цільового витрачення отриманих коштів (податкові пільги), пов’язаних з реалізацією програмних проектів;

– внести зміни до Бюджетного кодексу України щодо визначення форм державного контролю використання податкових інструментів (пільг і стимулів), а також порядку звітування Кабінету Міністрів України перед органом законодавчої влади (Верховною Радою України) щодо результативності та оцінювання ефективності застосування податкових інструментів, цільового використання отриманих фінансових ресурсів, удосконалення механізму державного адміністрування економічної діяльності суб’єктів господарювання, що беруть участь у реалізації державних програм і проектів;

– виробити методологічні та методичні підходи до оцінювання ефективності норм чинного законодавства щодо надання бюджетних фінансових ресурсів, державних гарантій, податкових стимулів і пільг, іншої підтримки на забезпечення реалізації про-

грамних заходів щодо розвитку агропромислових корпорацій та практичній апробації зазначених підходів;

– створити міжвідомчу координаційну раду (як державного колегіального органу) з питань програмного розвитку АПК, яка буде функціонувати на постійній основі та залучати до вирішення питань реалізації державної політики керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, галузевих союзів та асоціацій, провідних експертів щодо вироблення методологічних підходів з реалізації програмних заходів, координації діяльності зацікавлених сторін, оптимізації використання державних коштів для вироблення механізмів підвищення ефективності діяльності агропромислових корпорацій;

– розглядати на постійній основі результативність складових програмних заходів щодо їх доцільності та адекватності проблемам, що розв'язуються; вирішення завдання та досягнення мети інституціональної, економічної, промислової та конкурентної політики держави; чинників впливу на державне фінансування;

– узгодження відповідних положень та принципів дії, відображених у Податковому, Бюджетному кодексах України, щодо стимулювання та фінансового забезпечення реалізації державних програм і проектів;

– запровадження у діяльності міжвідомчої координаційної ради з питань розвитку АПК, крім функцій координації, моніторингу та нагляду за виконанням програмних заходів, функцій інституціонального та методичного забезпечення діяльності, вироблення та внесення змін до державних проектів і програм розвитку АПК та їх узгодженням з Мінекономрозвитку;

– підготувати план заходів інституціонального реформування та розвитку агропромислових корпорацій (за галузями АПК) з урахуванням запропонованих пропозицій.

2. У напрямі реалізації заходів державного регулювання розвитку АПК, реформування механізмів і впровадження схем удосконалення економічної діяльності агропромислових корпорацій:

– центральним органам виконавчої влади (Мінпромполітики, Мінекономрозвитку, Мінфіну, Міндоходів України та іншими міністерствами) спільно з галузевими союзами, асоціаціями та провідними експертами:

- визначити шляхи вирішення проблеми розвитку агропромислових корпорацій, пов'язаних з “вимиванням” фінансових ресурсів і зниженням інвестиційної привабливості агрокорпорацій, які спроможні конкурувати на світовому ринку та мають для цього стратегічний потенціал розвитку;

- з метою регулювання імпорту продукції, яка має вітчизняний аналог, та виконання заходів щодо імпортозаміщення визначити механізм впровадження експортного кредитування підприємств-експортерів та їхньої інформаційно-консалтингової підтримки, а також механізму забезпечення захисту експортерів на зовнішньому ринку;

- для проблемних корпорацій, які характеризуються відсутністю міжгалузевої координації, визначити середньострокові (4-5 років) цілі щодо досягнення програмних показників; підготувати нормативно-законодавчі пропозиції щодо податкових стимулів для корпорацій базових галузей економіки, які спроможні реалізувати програмні заходи та великомасштабні проекти з метою залучення інвестицій та структурного реформування галузей АПК;

– центральними органами виконавчої влади (міністерствам, профільним агенціям, АМК України), галузевими союзами та асоціаціями: виробити положення щодо застосування правил координації та адміністрування державних програм агропромислового розвитку (розроблення нових, внесення змін до затверджених проектів) програмних заходів і державної підтримки їх реалізації.

Висновки і пропозиції. Визначені складові інституціонального механізму державного регулювання розвитку агропромислових корпорацій у ієрархії цілей та принципів здійснен-

ня реформування аграрного сегмента національної економіки, які дозволяють гармонізувати та узгодити цілі інституціональної, промислової, економічної та конкурентної політики держави у процесі реалізації програм розвитку агропромислових корпорацій, своєчасно прогнозувати виникнення можливих проблем і загроз недосягнення програмних цілей чи завдань, урегулювати суперечливі ситуації, пов'язаних з економічними, технологічними, екологічними аспектами розвитку АПК, а також з практикою корпоративного управління.

З метою вибору збалансованого інституціонального механізму державного регулювання розвитку агропромислових корпорацій надані рекомендації з удосконалення інституціонального механізму щодо сприяння реалізації державних програм і проектах агропромислового розвитку та оптимізації інституціональної та економічної політики держави, визначенню їх різновидів будуть присвячені наступні наукові розвідки.

Список використаних джерел

1. *Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році* : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013. – 576 с.
2. *Програма економічної реформи на 2010–2014 рр. “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.
3. *Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р.* [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=2976>.
4. *Програма розвитку АПК України на період до 2020 р.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uaagra.com.ua/wp-content/uploads/2014/02/APK-STRATEGY_02.2014.pdf.
5. *Стратегічні напрями інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/agrosector-0d6bd.pdf>.
6. *Оліфіренко Л. Д.* Державне регулювання розвитку корпоративних структур: інституціональний аспект : монографія / Л. Д. Оліфіренко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. – 356 с.
7. *Дацій О. І.* Інноваційна модель розвитку економіки України в умовах глобалізації : монографія / О. І. Дацій, М. В. Гаман, Н. В. Дацій. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 368 с.
8. *Корпоративні структури в національній інноваційній системі України* / за ред. Л. І. Федулової. – К. : УкрІНТЕІ, 2007. – 812 с.
9. *Гарретт Б.* Стратегические альянсы / Б. Гарретт, П. Дюссож ; пер. с англ. – М. : ИНФРАМ, 2002. – 332 с.
10. *Головкова Л. С.* Сукупний економічний потенціал корпорацій: формування та розвиток : монографія / Л. С. Головкова. – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 340 с.
11. *Оліфіренко Л. Д.* Основоположні детермінанти державного регулювання розвитку корпорацій: інституціональний аспект / Л. Д. Оліфіренко // *Економіка та держава*. – 2012. – № 5. – С. 141–143.
12. *Портер М. Е.* Стратегія конкуренції / М. Е. Портер ; пер. с англ. – К. : Основи, 1998. – 390 с.
13. *Пріоритети політики імпортозаміщення у стратегії модернізації промисловості України* : аналітична доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_table/1011_dop.pdf.
14. *Радева М. М.* Розвиток корпоративних підприємств в Україні: інституціональний підхід : монографія / М. М. Радева. – Запоріжжя : КПУ, 2010. – 336 с.
15. *Олифиренко Л. Д.* Основополагающие детерминанты государственной политики регулирования развития корпораций [Электронный ресурс] / Л. Д. Олифиренко // *Современные технологии управления*. – 2013. – № 09 (33). – Режим доступа : <http://sovman.ru/all-numbers/archive-2013/september2013/item/188-03-33.html>.
16. *Шкарлет С. М.* Інституціональні засади модернізації регуляторної діяльності в Україні : монографія / С. М. Шкарлет, Ж. В. Дерій, Т. І. Зосименко. – Чернігів : Черніг. держ. технол. ун-т, 2012. – 237 с.